

การศึกษารูปแบบโครงการลดปริมาณขยะที่เหมาะสมกับพื้นที่เทศบาลตำบล เกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

A Study Model of Suitable Projects for the Reduction of Waste in Kohkaew Sub-Disrict Municipal, Selaphum District, Roi-Et Province.

ชัชวาลย์ กุญชรณรงค์¹, พลเดช เชาว์รัตน์²

Chatchawan Gunchanarong¹, Pondej Chaowarat²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ตัวอย่างโครงการลดขยะที่เกิดขึ้นในประเทศไทย 2) กระบวนการขั้นตอนของโครงการลดปริมาณขยะ 3) โครงการลดปริมาณขยะที่เหมาะสมกับเทศบาลตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดและ 4) แนวทางการลดปริมาณขยะที่เหมาะสมกับพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างกับกลุ่มตัวอย่าง 14 ชุมชนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการตีความผลการวิจัยพบว่า 1) ตัวอย่างโครงการลดขยะที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมีหลาย ในงานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะโครงการธนาคารขยะ โครงการแยกพิชิตขยะ และโครงการขยะแลกไข่ 2) กระบวนการขั้นตอนของโครงการลดปริมาณขยะพบว่า โครงการธนาคารขยะมีกระบวนการขั้นตอนเช่นเดียวกับระบบการเงินฝากถอนของธนาคารทั่วไป โครงการขยะแลกไข่ไม่มีกระบวนการใช้เกณฑ์ราคาไข่ในการแลกเปลี่ยนตัวสินค้า 3) โครงการลดปริมาณขยะที่เหมาะสมกับเทศบาลตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดคือ โครงการธนาคารขยะ และโครงการขยะแลกไข่ และ 4) แนวทางการลดปริมาณขยะที่เหมาะสมกับพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะแก้ว คือควรมีหน่วยงานดูแล มีการคัดแยกขยะตั้งแต่ในครัวเรือน ลดการทิ้งขยะ และใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก

คำสำคัญ: รูปแบบโครงการ,โครงการลดปริมาณขยะ

¹ นิสิตระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,มือถือ084 953 1501 E-mail : chatchawan.g@gmail.com

² อาจารย์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Graduate student in Sustainable Urban and Environmental Development, Faculty of Architecture, Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University. Mobile084 953 1501 E-mail : chatchawan.g@gmail.com

² Lecturer, Faculty of Architecture Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University

Abstract

The purpose of this research is to study 1) case study of project reduction of waste in Thailand 2) process steps the Project to Reduction of Waste 3) model of suitable The Project to Reduction of Waste to use in Kohkaew Sub-District Municipal, and 4) to propose guidelines for reduce of waste to suits for Kohkaew Sub-District Municipal. A questionnaires and interviewing from the samples communities for the 14 communities. Statistical analysis for frequency, percentage, mean, standard deviation, and interpretation. The result showed that 1) the case study of project reduction of waste in Thailand has more project that this research a study to be specific the recycling waste bank project, the retain conquer of waste project and the waste exchange to eggs project 2) process steps the Project to Reduction of Waste showed that the recycling waste bank project has processed various stages as well as deposit, withdrawal of bank financial system in general and waste exchange to eggs project were used criterion egg prices to exchange for the goods. 3) the Project to Reduction Waste to use in Koh kaew Sub-District Municipal were the recycling waste bank project and the waste exchange to eggs project And 4) guidelines of waste reduction management at Kohkaew Sub-District Municipal were Agencies Care, a separation type of waste from households, a reduce of waste and use cloth bags instead of plastic bags.

Keywords : Model of Project, Project Reduction of Waste

บทนำ

เทศบาลตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีพื้นที่ 54 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 19,359 ไร่ มีบ้านเรือนอยู่เป็นชุมชน โดย ในเขตปกครอง จำนวน 14 หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือน 2,096 ครัวเรือน มีประชากร 7,598 คน (กองการศึกษา สำนักงานเทศบาลตำบลเกาะแก้ว. 2555) อีกทั้งมีสถาบันการศึกษาตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ ความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลเกาะแก้ว ทำให้ เกิดการขยายตัวของชุมชนในเขตเทศบาลตำบล เกาะแก้วขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้จำนวน ประชากรทวีความหนาแน่นในพื้นที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วรวมทั้งการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและ ชุมชนมีนักลงทุนภาคเอกชนมาลงทุนประกอบการ ต่างๆ อาทิ กิจการหอพัก การก่อสร้างโครงการ หอพัก ร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อที่มีการใช้บรรจุ

ภัณฑ์สินค้าในรูปแบบที่ต้องการความสะดวกและ รวดเร็วในการซื้ออาหารและเครื่องอุปโภค บริโภค รวมทั้งวิถีรูปแบบการดำรงชีวิตของ ประชากรในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแส ทุนนิยมและบริโภคนิยมในขณะที่เทศบาลตำบล เกาะแก้วกำลังประสบปัญหาในการบริหารจัดการ กำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งแหล่งพื้นที่ใน การกำจัดขยะ เนื่องจากเทศบาลตำบลเกาะแก้วมี พื้นที่ในการจัดการขยะ ประมาณ 7 ไร่ สำหรับ รองรับปริมาณขยะในแต่ละวันเป็นจำนวนถึง 2.4 ตัน/วัน ด้วยวิธีการเผา ซึ่งไม่สามารถลดปริมาณ ขยะที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องได้อย่างทันทั่วทั้ง ด้วย เหตุผลนี้ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาความ เป็นไปได้ในการนำโครงการลดปริมาณขยะมาใช้ใน พื้นที่เทศบาลตำบลเกาะแก้ว เพื่อได้ทราบถึงความ เป็นไปได้ในการนำตัวอย่างโครงการลดขยะที่

สามารถนำมาใช้ได้จริง รวมถึงกระบวนการที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางการลดปริมาณที่เหมาะสมกับพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะแก้ว ได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวอย่างโครงการลดขยะที่เกิดขึ้นในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษากระบวนการขั้นตอนของโครงการลดปริมาณขยะ
3. เพื่อศึกษาโครงการลดปริมาณขยะที่เหมาะสมกับเทศบาลตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
4. เพื่อศึกษาแนวทางการลดปริมาณขยะที่เหมาะสมกับพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะในพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว ตั้งแต่ระดับผู้บริหาร บุคลากร จนถึงเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ ผู้นำชุมชน และประชาชนทั้ง 14 หมู่บ้าน ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

เครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ดังนี้

- 1) แบบสอบถามใช้สำหรับเก็บข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของครัวเรือน
- 2) การสัมภาษณ์ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเชิงลึก ใช้สำหรับกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากร จนถึงเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ รวมถึงผู้นำชุมชนจำนวน 20 คน

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูลด้วยตนเองทั้ง 14 ชุมชน เครื่องมือที่ใช้สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็น

ตัวแทนของครัวเรือนเป็นแบบสอบถามจำนวน 380 ชุด และแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ และผู้นำชุมชนจำนวน 20 คน การวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือข้อมูลจากแบบสอบถามจะนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และใช้การพรรณนาจากค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ นำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือ โดยการใช้คำถามเดียวกันหลายๆ คน และตรวจสอบว่าตรงกันหรือไม่ในกรณีที่ขัดแย้งกัน ใช้วิธีการตรวจสอบเพิ่มเติมจากข้อมูลที่ได้จากเอกสารอื่นๆ แล้วใช้ดุลยพินิจพิจารณาว่าข้อมูลของใครมีความน่าเชื่อถือกว่ากันแล้วจึงทำการวิเคราะห์สรุปอีกครั้ง โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความ (Interpretation) เพื่อนำเสนอในลักษณะบรรยายเชิงพรรณนา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่าเทศบาลมีความสภักดีในเรื่องขยะมากที่สุด และในปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่คิดว่า ค่าบริการเก็บขยะจำนวนน้อยเกินไปและมีความยินดีที่จะจ่ายค่าบริการเก็บขยะมากขึ้นพร้อมทั้งประชาชนมีความยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรมลดขยะของเทศบาลลดปริมาณขยะด้วยการคัดแยกก่อนนำไปทิ้งและทิ้งขยะตามจุดที่เทศบาลกำหนด ในขณะที่ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาในการลดปริมาณขยะ ประเด็นสภาพปัญหาเกี่ยวกับขยะในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะแก้ว พบว่าไม่สะอาดในบางพื้นที่ เช่น ตลาดริมทางช้างถนง มีการป้อนน้ำหน้าบ้าน น้ำเน่าเสีย มีขยะเยอะทำให้ขยะเน่า การวางแผนไม่ดีตามสมควรสำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาในการลดปริมาณขยะ ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอว่า ควรมีหน่วยงานดูแล มีกิจกรรมรณรงค์การทิ้งขยะ มีถังขยะที่สูงและ

แข็งแกร่งรวมทั้งควรมีกิจกรรมการทำความสะอาด
อบรมพนักงานเก็บขยะในการปฏิบัติหน้าที่ อาจ
เป็นเพราะเทศบาลตำบลเกาะแก้ว มีพื้นที่ติดกับ
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นสถาบัน
อุดมศึกษาที่กำลังมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและม
ีความเจริญอย่างมาก มีจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้น
อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง รวมทั้งมีการหอพัก
ร้านอาหาร ฯลฯ เกิดขึ้นมากมายเพื่อรองรับปริมาณ
นักศึกษา จึงส่งผลให้ปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น
พฤติกรรมการคัดแยกขยะในครัวเรือนจึงเกิดขึ้น
แต่ก็ไม่ใช่เป็นการคัดแยกเพื่อนำไปจำหน่ายสร้าง
รายได้ให้ครอบครัว ในขณะที่เดียวกันก็มีความพร้อม
ที่จะให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมลดปริมาณขยะ
ของเทศบาลตำบลเกาะแก้วเช่นกัน สอดคล้องกับ
การวิจัยการบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่
เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนของชนิดา
เพชรทองคำ (2553) พบว่า รูปแบบการจัดการขยะ
มูลฝอยมีการสร้างเครือข่ายคัดแยกขยะ การ
พัฒนาการวางแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย
ด้วยการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในการสร้างเครือข
ายการคัดแยกขยะอย่างสม่ำเสมอ การให้ความรู้และ
คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชน รมรงค์ให้
คนในชุมชนแยกขยะจนเป็นนิสัย เปิดโอกาสให้ทุก
คนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอวิธีการจัดการ
ขยะมูลฝอย รับรู้และเรียนรู้วิธีการย่อยสลายขยะ
อย่างต่อเนื่อง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการ
จัดการขยะมูลฝอยทางบวก คือ การแยกขยะ ขวด
น้ำพลาสติก และกระดาษ ทุกชนิด ซึ่งสอดคล้องกับ
การวางแผนจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ
สูงสุดของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2548)
ที่ระบุไว้ว่า การวางแผนจัดการขยะมูลฝอยอย่างมี
ประสิทธิภาพสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะ
ต้องส่งเข้าไปทำลายด้วยระบบต่างๆ ให้น้อยที่สุด
สามารถนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ทั้งในส่วน
ของการใช้ซ้ำ และแปรรูปเพื่อใช้ใหม่รวมถึงการ
กำจัดที่ได้ผลพลอยได้เช่นปุ๋ยหมักหรือพลังงาน
นั่นเองเหตุผลเพราะชุมชนทุกชุมชนต่างมีความ

ตระหนักในปัญหาขยะภายในครัวเรือนอยู่แล้ว จึง
ไม่ใช่เรื่องยากในการสร้างพฤติกรรมการคัดแยก
ขยะในครัวเรือน ซึ่งจะทำให้เกิดความพร้อมที่จะให้
ความร่วมมือในการลดปริมาณขยะ พร้อมทั้งเข้ามา
มีส่วนร่วมในกิจกรรมลดปริมาณขยะของเทศบาล
ด้วยเช่นกัน ซึ่งหากเทศบาลตำบลเกาะแก้วมีการ
รณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจใน
กระบวนการลดปริมาณขยะอย่างต่อเนื่องและเป็น
รูปธรรม ก็จะไม่เป็นการยากต่อการนำโครงการลด
ปริมาณขยะต่างๆ มาใช้ในชุมชนได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ

ความเป็นไปได้ในการนำโครงการลดขยะ
มาใช้ในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า ปัญหาปริมาณขยะมีการเพิ่ม
มากขึ้นปัญหาการจัดเก็บขยะมูลฝอยปัญหาบ่อขยะ
เต็มจนไม่สามารถจะดำเนินการกำจัดได้ทัน สำหรับ
การดำเนินการโครงการลดปริมาณขยะมีความเป็น
ไปได้บางโครงการเช่น โครงการธนาคารขยะ และ
โครงการขยะแลกไข่ เป็นต้น ประเด็นคำถาม ความ
คิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้น
ในชุมชน ขยะที่เกิดขึ้นมาจากแหล่งใด และเป็นขยะ
ประเภทใด พบว่าปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นใน
ชุมชน ขยะที่เกิดขึ้นมาจากสี่แห่งใหญ่ ๆ คือ
1) สถาบันอุดมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
2) ตลาดสดเจ้าเกล้าหน้ามอ ดำเนินการในช่วงเวลา
11.00 – 22.30 น. 3) ตลาดบ้านตลาดค้อ ดำเนิน
การในช่วงเช้า เวลา 05.00 – 08.00 น. และ
4) ชุมชนฝั่งใกล้สถาบันอุดมศึกษา สามารถแยก
ประเภทขยะได้เป็น 2 ประเภท คือ ขยะรีไซเคิล เช่น
ขวดกระดาษแก้วโลหะพลาสติก กล่อง กระป๋อง
โฟม และขยะอินทรีย์ที่เกิดจากครัวเรือน เช่น เศษ
อาหาร ขยะเปียก เป็นต้น เนื่องจากลักษณะชุมชน
ของท้องถิ่นได้เปลี่ยนเป็นชุมชนการค้าจะมีปริมาณ
ขยะมูลฝอยมากกว่าชุมชนที่อยู่อาศัยส่วนบริเวณ
เกษตรกรรมจะมีปริมาณขยะมูลฝอยอีกรูปแบบ
หนึ่งอีกทั้งความหนาแน่นของประชากรในชุมชน
บริเวณที่อยู่อาศัยหนาแน่นจะมีปริมาณขยะเก็บ

มากกว่าบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่น้อย ในขณะที่ชุมชนที่อยู่ห่างไกล กลับมีปริมาณขยะน้อยกว่า ในประเด็นคำถาม หากเทศบาลมีการจ้างเหมาชุมชนกวาดขยะ ท่านยินยอมเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มหรือไม่ เพราะอะไร พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดมีความยินดีและยินยอมในการเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการจ้างเหมาชุมชนกวาดขยะ เพื่อให้ชุมชน/หมู่บ้านของตนแลดูสะอาด มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยงามตา แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ในเกณฑ์ที่ประชาชนในชุมชนสามารถยอมรับได้ และผู้ที่เทศบาลได้ว่าจ้างเหมากวาดขยะจะต้องดูแลความสะอาด ความเรียบร้อยตามถนน เส้นทางสัญจรให้สะอาดเรียบร้อยอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งรวมถึงการดูแลคลอง การดูแลตกแต่งตัดกิ่งไม้ใบหญ้าตามสองข้างทางด้วย ประเด็นคำถาม ลักษณะของแผน ควรมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาหมู่บ้าน ระยะเวลา/งบประมาณในปีนั้นๆ อย่างไร ควรทำอะไรถึงจะได้รับการยอมรับจากชุมชน และมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าเทศบาลตำบลเกาะแก้วควรมีนโยบายที่เป็นรูปธรรมและแนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจนในการบริหารจัดการเรื่องนี้ เริ่มจากการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาและความร่วมมือหรือการยอมรับจากชุมชน ที่ควรครอบคลุมพื้นที่และประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่จะดำเนินการพัฒนา โดยมีจุดมุ่งหมายต้องให้บริการแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายผู้ประสบปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข มีแนวทางในการดำเนินการที่ต้องชัดเจน ใช้งบประมาณน้อยที่สุดใช้วิธีการที่จะมีผลต่อการแก้ปัญหาได้หลายปัญหา มากที่สุด โดยเน้นให้ประชาชนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นจากการประชาคมไปจนถึงการประเมินผลโครงการ เพื่อความโปร่งใสในการดำเนินงานของเทศบาล ในขณะที่กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารฝ่ายการเมือง และกลุ่มที่ 3 ผู้บริหารฝ่ายรัฐ และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ได้มีความคิดเห็นว่า เทศบาลเกาะแก้วได้มีการดำเนินการ

ตามนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม และมีแนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจนมาโดยตลอด แต่ปัญหาที่ประสบมาตลอดคือ ความไม่เข้าใจของประชาชนต่อรูปแบบการบริหารงานของทางเทศบาล ซึ่งได้มีการทำความเข้าใจและประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเร่งรีบในปฏิบัติการกิจชีวิตประจำวันที่ต้องรีบไปทำงานตามหน้าที่ของประชาชน การทำงานหาเช้ากินค่ำ ซึ่งไม่สะดวกต่อการเข้ามารับทราบและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ นั้นเองประเด็นคำถาม การนำโครงการลดปริมาณขยะมาใช้กับพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะแก้ว จะมีความเป็นไปได้อย่างไร กระบวนการขั้นตอนขอโครงการลดปริมาณขยะของโครงการใดที่เหมาะสมกับพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะแก้วมากที่สุด เพราะอะไรผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่หนึ่ง เป็นกลุ่มที่มีชุมชนอยู่ห่างจากสถาบันอุดมศึกษา ว่ามีความเป็นไปได้อย่างมากในการนำโครงการลดปริมาณขยะโครงการขยะแลกไข่มาใช้กับพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะแก้ว ขณะที่กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่มีชุมชนอยู่ใกล้สถาบันอุดมศึกษา ว่ามีความเป็นไปได้สูงในการนำโครงการลดปริมาณขยะโครงการธนาคารขยะมาใช้กับพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะแก้ว ประเด็นคำถาม เทศบาลควรมีความพร้อมในการดำเนินการโครงการลดปริมาณขยะด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และสถานที่ตั้งในการดำเนินการโครงการลดปริมาณขยะอย่างไร ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้บริหารฝ่ายการเมือง ผู้บริหารฝ่ายรัฐ และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เทศบาลควรมีความพร้อมในการดำเนินการโครงการลดปริมาณขยะ ด้านบุคลากร ผู้บริหารเทศบาลควรมีความชัดเจนในการกำหนดนโยบายโดยเฉพาะการกำหนดนโยบายด้านการจัดการขยะเป็นนโยบายหลักในการพัฒนาท้องถิ่นรวมทั้งการจัดโครงสร้างขององค์กรที่สามารถเอื้ออำนวยต่อการลดปริมาณขยะเพื่อแก้ไขปัญหาขยะ และควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะด้านงบประมาณ

เทศบาลตำบลเกาะแก้วมีงบประมาณจำนวนจำกัด จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาขยะได้เพียงลำพังองค์กรเดียว ดังนั้น จะต้องมีการขอรับการสนับสนุนจากองค์กรอื่นๆ เพื่อนำมาใช้จ่ายในการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะ เช่น กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ เป็นต้น ด้านสถานที่ตั้งในการดำเนินการโครงการลดปริมาณขยะสถานที่ตั้งในการดำเนินการโครงการลดปริมาณขยะของเทศบาลตำบลเกาะแก้ว ควรจัดหาสถานที่ในการดำเนินการที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งชุมชน เพื่อความสะดวกต่อการจัดการในกระบวนการขั้นตอนต่างๆ ของโครงการลดปริมาณขยะ สำหรับประเด็นคำถามการดำเนินการโครงการลดปริมาณขยะมีความเป็นไปได้หรือไม่ เพราะอะไร ถ้าไม่ เหตุผลเพราะอะไร ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าการดำเนินการโครงการลดปริมาณขยะมีความเป็นไปได้บ้างโครงการยกตัวอย่าง ชุมชนที่อยู่ใกล้กับสถาบันอุดมศึกษา ผู้นำชุมชนต่างมีความคิดเห็นพ้องกันว่า โครงการธนาคารขยะมีความเหมาะสมกับบริบทของชุมชนตนมากที่สุด ในขณะที่ชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากสำนักงานเทศบาลตำบลเกาะแก้วมีความคิดเห็นว่า โครงการขยะแลกไข่มีความเหมาะสมมากที่สุด

ผลจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์การให้สัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ สรุปได้ว่า มีความเป็นไปได้ในการนำโครงการลดขยะมาใช้ในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะแก้วไปในทิศทางเดียวกันสูง เพียงแต่บริบทของแต่ละชุมชนทำให้ต้องดูว่าโครงการลดปริมาณขยะแบบใดที่เหมาะสมกับชุมชนของตนมากที่สุด ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มชุมชนที่อยู่ใกล้กับสถาบันอุดมศึกษา ที่มีแนวคิดนำโครงการธนาคารขยะมาใช้กับชุมชนของตน และกลุ่มชุมชนที่อยู่ห่างไกลสถาบันอุดมศึกษา ที่เห็นว่าโครงการขยะแลกไข่เหมาะสมกับชุมชนของตน ซึ่งประชาชนในชุมชนจะให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยดี โดยให้เทศบาลตำบลเกาะแก้วเป็นผู้ดำเนินการรับผิดชอบทั้งหมด

ในขณะที่โครงการขั๊กพิชิตขยะ ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดมีความคิดเห็นพ้องกันว่า สถาบันอุดมศึกษา มีความเหมาะสมมากที่สุดในความเป็นไปได้ในการนำโครงการขั๊กพิชิตขยะมาใช้กับพื้นที่ของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ยังไม่ถึงกระบวนการขั้นตอนของโครงการขั๊กพิชิตขยะ ทราบเพียงว่าเป็นโครงการที่ต้องใช้บุคลากรงบประมาณ สถานที่ และทรัพยากรสูง จึงเล็งเห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาน่าจะมีความเหมาะสมมากที่สุด ในขณะที่โครงการธนาคารขยะ และโครงการขยะแลกไข่ซึ่งต่างเคยได้รับทราบข้อมูลถึงกระบวนการของโครงการอยู่แล้ว แม้ว่าจะไม่เคยได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะด้วยโครงการนี้ ซึ่งเทศบาลตำบลเกาะแก้วควรมีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะด้วยโครงการลดปริมาณขยะแบบต่างๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจากสภาพปัญหา พฤติกรรมในการลดปริมาณขยะของประชาชนในชุมชนแล้ว มีความสอดคล้องกับการศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นในการจัดการขยะมูลฝอย ตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดย วิชัย แสงแก้ว (2556) ที่ทำการศึกษาประสิทธิภาพระบบการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลลำปางหลวง และความเป็นไปได้ในการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีและเหมาะสมสำหรับเทศบาลในอนาคต พบว่า การให้บริการยังไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล เป็นการให้บริการแบบชั่วคราวหรือแบบเฉพาะหน้าและยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ ตลอดจนวิธีการดำเนินการก็แตกต่างกัน จะเห็นว่าปริมาณขยะมูลฝอย พวกพลาสติกมีมากที่สุด ส่วนความถี่ในการจัดการขยะมูลฝอยพบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนมีความต้องการให้มีการกำจัดขยะมูลฝอยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง เพราะที่ผ่านมามีการเก็บและกำจัดขยะมูลฝอยทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร นานๆ มาเก็บครั้งหนึ่งมาเก็บไม่เป็นเวลา และเก็บไม่หมด จึงทำให้ขยะมูลฝอยค้าง และถึงขยะมูลฝอยยังมีไม่ครบ ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจกับระบบการจัดการขยะ

มูลฝอยในปัจจุบัน ส่วนการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดเก็บขยะมูลฝอยที่ดีและเหมาะสมเพื่อให้เทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบต่อไปนั้น พบว่า ประชาชนมีความต้องการให้เทศบาลเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรื่องขยะมูลฝอยเองแบบครบวงจรเป็นลำดับต้นๆ ให้ดำเนินการจัดหาสถานที่ทิ้ง และกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาลอย่างเพียงพอโดยให้ประชาชนทำการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปทิ้งเพื่อให้เกิดประโยชน์ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เรื่องชำระเงินค่าธรรมเนียม งดการเผาขยะมูลฝอยในชุมชนซึ่งผิดกฎหมายและทำลายสุขภาพ

แนวทางการลดปริมาณขยะที่เหมาะสมกับพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้ เนื่องจากในปัจจุบันเทศบาลตำบลเกาะแก้ว ยังไม่มีการจัดทำแผนยังไม่มีการบริหารจัดการลดปริมาณขยะด้วยโครงการลดปริมาณขยะในรูปแบบต่างๆ แต่อย่างใดและมีข้อจำกัดหลายด้านส่วนใหญ่มีความเห็นร่วมกันว่ามีความจำเป็นต้องร่วมมือกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและควรรวบรวมประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการลดปริมาณขยะด้วยการคัดแยกขยะจากครัวเรือนเพื่อให้สามารถลดปริมาณขยะที่จะต้องส่งเข้าไปทำลายด้วยกระบวนการ ขั้นตอนตามระบบต่างๆ ให้น้อยที่สุดและสามารถนำขยะมาใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนของการใช้ซ้ำและแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ ซึ่งเทศบาลควรมีการวางแผนในการณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมมือในการจัดการลดปริมาณขยะให้แก่ประชาชน การจัดการส่งเสริมแนะนำการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง การสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีความร่วมมือในการจัดการลดปริมาณขยะด้วยกิจกรรมต่างๆ การรายงานผลการดำเนินงานการจัดการลดปริมาณขยะต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอพร้อมทั้งประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการในการติดตามผลและประเมินผลในการจัดการลดปริมาณขยะเพื่อรายงานผลการประเมินต่อประชาชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดง

ความคิดเห็นและร่วมแก้ไขปัญหาในการดำเนินการจัดการลดปริมาณขยะอย่างทั่วถึงซึ่งแนวทางการลดปริมาณขยะดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการขยะมูลฝอย ณ จุดเริ่มต้นโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำมุดง จังหวัดน่าน โดย วุฒิพงษ์ ศรีศิลป์ (2554) พบว่า ความเป็นไปได้ที่ชุมชนมีกิจกรรมหรือวิธีการในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในส่วนของความหลากหลายของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน และกระบวนการหรือวิธีการในการเสนอโครงการหรือดำเนินกิจกรรมร่วมกัน การสนับสนุนกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำมุดงของหน่วยงานรัฐ และภาคีที่เกี่ยวข้อง องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำมุดง ถือเป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนกิจกรรมจัดการขยะมูลฝอย มีดำเนินการรณรงค์เชิญชวนและขอความร่วมมือจากประชาชนในการช่วยกันคัดแยกขยะ การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการจัดการขยะ นอกจากนี้การให้ความร่วมมือสนับสนุนของหน่วยงานรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม สนับสนุนการจัดการขยะในชุมชนตำบลถ้ำมุดง ทุกหน่วยงานต่างให้ความสำคัญในการร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนตำบลถ้ำมุดง ทั้งการจัดกิจกรรมสนับสนุนให้ความรู้แก่ประชาชนและการจัดกิจกรรมด้านการจัดการขยะด้านต่างๆ ด้านการร่วมดำเนินงาน/กิจกรรมกับชุมชนอย่างต่อเนื่องในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำมุดง หน่วยงานรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชาวบ้านอย่างต่อเนื่องทุกปี เช่น กิจกรรมรณรงค์ให้ชาวบ้านลดขยะ เป็นที่ปรึกษาให้กับกลุ่มชาวบ้านในการประกวดชุมชนน่าอยู่ โครงการธนาคารขยะหมู่บ้าน ตลอดจนร่วมเป็นคณะกรรมการทำงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำมุดงในการติดตามประเมินผลดำเนินโครงการลดปริมาณขยะในครัวเรือนเป็นประจำทุกปี

สรุป

รูปแบบโครงการลดปริมาณขยะที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่เขตเทศบาลตำบลเกาะแก้ว คือ โครงการธนาคารขยะ และโครงการขยะแลกไข่ ซึ่งกระบวนการโครงการธนาคารขยะมีขั้นตอนเช่นเดียวกับระบบการเงินฝากถอนของธนาคารทั่วไป และโครงการขยะแลกไข่มีกระบวนการซื้อมาขายไปใช้เกณฑ์ราคาไข่ในการแลกเปลี่ยนตัวสินค้า

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการนำโครงการลดขยะมาใช้ในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดประกอบด้วย โครงการธนาคารขยะ โครงการขั๊กพิชิตขยะ และโครงการขยะแลกไข่เท่านั้น แต่ยังไม่ได้มีการดำเนินการจริง เมื่อมีการ

ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องโครงการลดปริมาณขยะต่างๆ โดยเฉพาะโครงการขั๊กพิชิตขยะ ดังนั้น ควรมีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการนำโครงการลดขยะด้วยโครงการขั๊กพิชิตขยะ เพื่อนำผลการศึกษาไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือจากดร.พลเดช เชาวรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ทุกท่านที่ให้คำชี้แนะและสนับสนุนให้กำลังใจ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2548). เอกสารประกอบการฝึกอบรมและการณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่โครงการหลวง. (อัคราเสนา).
- ชนิดา เพชรทองคำ. (2553). รายงานผลการวิจัยการบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน :กรณีศึกษาอบต.ไร่ส้ม จ.เพชรบุรี.
- วิชัย แปงแก้ว. (2556). การศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นในการจัดการขยะมูลฝอย ตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์สาขาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วุฒิพงษ์ ศรีศิลป์. (2554). การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการขยะมูลฝอย ณ จุดเริ่มต้นโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลกุ่มตอง จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ รบ.ม. : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.